

2. Соціальна економіка і економічна політика.

УДК: 338.439.02

СПОЖИВАННЯ ОСНОВНИХ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ НАСЕЛЕННЯМ УКРАЇНИ ТА ЇХ ІМПОРТОЗАЛЕЖНІСТЬ

Пилипенко К.А., к.е.н. доцент, доцент кафедри організації обліку та аудиту
Полтавської державної аграрної академії

Оптимальною вважається ситуація, коли фактичне споживання продуктів харчування особою впродовж року відповідає рекомендованій нормі, тобто коефіцієнт співвідношення між фактичним і раціональним споживанням дорівнює одиниці. Проте, у 2015 р. середньодушове споживання лише по трьох найменш вартісних групах (хліб та хлібопродукти; овочі та баштанні; картопля) досягло, або перевищило рекомендований рівень, табл. 1.

Таблиця 1

Середньодушове споживання основних продуктів харчування

(на одну особу на рік, кг)

Показники	Раціональна норма (розрахунки МОЗ України)	Фактичне споживання у 2014 р. (дані Держстату)	Індикатор достатності споживання	Фактичне споживання у 2015 р. (дані Держстату)	Зміни фактичного споживання у 2015 р. проти 2014 р., у %
Хліб і хлібопродукти (у поррахунку на борошно)	101	108,5	1,02	103,2	4,88
М'ясо і м'ясопродукти	80	54,1	0,64	50,9	5,91
Молоко і молокопродукти	380	222,8	0,55	209,9	5,79
Риба і рибопродукти	20	11,1	0,43	8,6	22,52
Яйця, шт.	290	310	0,97	280	9,68
Овочі та баштанні	161	163,2	1,0	160,8	1,47
Плоди, ягоди та виноград	90	52,3	0,57	50,9	2,68
Картопля	124,0	141,0	1,11	137,5	2,48
Цукор	38,0	36,3	0,94	35,7	1,65
Олії рослинні всіх видів	13,0	13,1	0,95	12,3	6,11

* складено автором за даними [2 4]

По інших групах коефіцієнт достатності споживання був меншим одиниці. Особливо суттєве відставання відмічається по продукції тваринного походження та плодово-ягідній продукції. Так, рекомендований рівень по м'ясу забезпечено на 64,0 %, молоку – на 55,0 %, рибі – на 43,0 %, плодах та ягодах – на 57,0 %. На фоні падіння наявних реальних доходів населення у 2015 р. на 22,2% відбулося зменшення середньодушового споживання у всіх без виключення групах продовольства. Зокрема, споживання молока упродовж минулого року скоротилося на 12,9 кг, м'яса – на 3,2 кг, риби – 2,5 кг на особу на рік. Задоволення потреб населення у продовольстві, у межах його купівельної спроможності, у 2015 р., як і у попередні роки, забезпечувалося, в основному, за рахунок продукції вітчизняного виробництва.

Водночас по двох групах продовольства частка імпорту перевищувала встановлений 30-ти відсотковий граничний критерій для цього індикатора. Найвищий рівень імпортозалежності – 65,0 % – відмічався по групі «риба і рибопродукти», оскільки 90,0 % імпортних поставок припадає на види риб, які видобуваються виключно у водах морських економічних зон інших держав, що пов'язано з особливостями їх біологічного циклу. Перевищення граничного критерія по групі «олії рослинні», обумовлено імпортом тропічних олій (пальмова та кокосова олії займають понад 90,0 % імпорту), які користуються активним попитом у вітчизняних виробників харчової промисловості [1].

Слід зауважити, що у 2015 р. порівняно з попереднім, відбулося скорочення частки імпорту практично у всіх групах продовольства, навіть у тих, де зазвичай був високий процент імпорту. Мова йде про групу «фрукти та ягоди», де в останні роки імпортозалежність, за рахунок ввезення екзотичних плодів, культивування яких не властиве для України, перевищувала 35,0 %. Проте, у даному випадку це не є позитивним сигналом. Скорочення імпорту відбулося за рахунок зменшення загального споживання продовольства українцями, обумовленого суттєвим падінням купівельної спроможності.

Імпортозалежність споживання основних продуктів харчування

(тис. т, у перерахунку на основний продукт)

Показники	Обсяг імпорту у 2015 р. (дані Держстату)	Обсяг внутрішнього продовольчого споживання у 2015 р. (дані Держстату)	Індикатор імпортозалежності, %	
			2014 р.	2015 р.
Хліб і хлібопродукти (у поррахунку на борошно)	190	5897	2,0	3,2
М'ясо і м'ясопродукти	158	2179	8,6	7,3
Молоко і молокопродукти	78	8995	3,7	0,9
Риба і рибопродукти	237	367	75,4	64,6
Яйця, шт.	190	12015	0,9	1,6
Овочі та баштанні	95	6890	3,2	1,4
Плоди, ягоди та виноград	588	2179	38,1	27,0
Картопля	17	5892	0,4	0,3
Цукор	4	1528	0,4	0,3
Олії рослинні всіх видів	160	525	39,8	30,5
у т.ч. олія соняшникова	1	450	0,2	0,2

* складено автором за даними [2-4]

У 2015 р. зафіксовано погіршення стану продовольчої безпеки практично за всіма принциповими індикаторами: зменшилося фактичне середньодушкове споживання продуктів харчування населенням у 7 із 10 основних продовольчих груп. При цьому основне скорочення споживання відбулося за рахунок продукції тваринного походження (м'ясо, молоко, риба, яйця), частка якої у загальній калорійності раціону становить 28,0 % при необхідних для збалансованого харчування 55,0 %; погіршилася економічна доступність населення до продовольства. Певним позитивом можна вважати, що все таки задоволення потреб населення у продовольстві, у межах його купівельної спроможності, забезпечувалося, в основному, за рахунок продукції вітчизняного виробництва.

Список використаних джерел:

1. Продовольча безпека в Україні погіршилася. Огляд основних індикаторів за 2015 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://edclub.com.ua/analytika/prodovolcha-bezpeka-v-ukrayini-pogirshylasya-oglyad-osnovnyh-indykatoriv-za-2015-rik>

2. Сегеда С.А. Оцінка споживання основних продовольчих продуктів в Україні / С.А.Сегеда [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/740.pdf>.

3. Статистична інформація. Державний комітет статистики України//[Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

4. Статистичний збірник “Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України” за 2014 р. / Державна служба статистики України ; під заг. кер. О. М. Прокопенка. – К., 2015. – 53 с.